

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարեկան 6 ռուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция „Мшакъ“.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“.
Տ է Լ է Ք Օ Ն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն)

Ցայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով.

Ցայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տ է Լ է Ք Օ Ն № 253.

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐԿԱՅ 1898 ԹԻՒ

ՄՇԱԿ

ԴՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԴՐԻ

«Մշակի» տարեկան գինը թէ՛ Ռուսաստանում և թէ՛ արտասահմանում 10 ռուբլի է, տասն
և մէկ և տասն ամսականը՝ 9 ռ., ինն և ութ ամսականը՝ 8 ռ., եօթ ամսականը՝ 7 ռ., վեց ամսականը՝
6 ռ., հինգ ամսականը՝ 5 ռ., չորս ամսականը՝ 4 ռ., երեք ամսականը՝ 3 ռ., երկու ամսականը՝ 2 ռ., մի
ամսականը՝ 1 ռուբլի:

Ցայտարարութիւններ ընդունվում են թէ՛ հայերէն, թէ՛ ռուսերէն և թէ՛ օտար լեզուներով:
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը (Բաղրամյան և Բարձրակալ փողոցն, անկիւնը):
Ուրիշ քաղաքներից պէտք է գրվել այս հասցեով. ТИФЛИСЪ, редакция „Мшакъ“, իսկ
արտասահմանից՝ ТИФЛИС, Rédaction du journal arménien „Mschak“.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մեր արդիւնաբերութեան ընկած վիճակը.
— ՆԵՐՔԵԱՐԹԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արեւմտական թան-
գութիւնը Երևանում. Նամակ Գերբերդից. Նա-
մակ Նոր-Նախիջևանից. Ներքին լուրեր. — ԱՐ-
ՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Աւստրիական ցարը. Նա-
մակ Ֆրանսիայից. Սովի դէմ. Արտաքին լու-
րեր. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ԲՈՐՍՍԱ. — ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒ-
ԹԻՒՆՆԵՐ. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Անշախտանքների
ամուսնութիւնը:

ՄԵՐ ԱՐԴԻՆԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԱՍՏ ՎԻՃԱԿԸ

Ներքին հիւսիսայինները իրանց տե-
ղեկագրերին մէջ կարեւոր ծանօթութիւն-
ներ են տալիս այն երկրի մասին, որտեղ
նրանք պաշտօն են կատարում: Այդ տեղե-
կագրերն արդէն մեծ ծառայութիւն են
մատուցել եւրոպացիներին՝ մուտք գործե-
լու հեռաւոր երկրներ իրանց արդիւնա-
բերութիւններով: Զարմանալի չէ, եթէ
մի օր իմանանք, որ մեր երկրի մասին ա-
մենալաւ և ճիշդ տեղեկութիւնները գտնե-
լու են ոչ թէ մեզանում, մեր կառա-
վարական հիմնարկութիւնների և հրա-
տարակութիւնների մէջ, այլ արտասահ-
մանում հիւսիսային գեղացիներին մէջ:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՆՉԱՔԱՆԱՍՆԵՐԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Նամակ գաւառից)

Բժշկականութիւնը վարդու է հաստատել, թէ
հրէքան աւերիչ աղբեղութիւն ունի անշախտա-
նքների ամուսնութիւնը նրանց ֆիզիքական առող-
ջութեան ու մտաւոր ընդունակութիւնների վրա:
Հազարաւոր փաստերով ապացուցված է այն
հանգամանքը, որ անշախտաւ ամուսնացողների
մեծամասնութիւնը հենց ամուսնութեան առա-
ջին տարիներում ենթարկվում է զանազան հի-
ւանդութիւնների, գրկվում է ծննդաբերական
ընդունակութիւնից, կամ ծնում է հիւանդոտ ե-
րեխաներ: Զի կարելի ասել, թէ հայ գիւղացին
այդ մասին տեղեկութիւն չունի, քանի որ նրա
աչքի առաջ եղել են բազմաթիւ օրինակներ:
Բայց բանը նրանում է, որ այդ օրինակները
ցանկալի աղբեղութիւն չեն գործում: Գիւղացին
տեսնում է, թէ ինչպէս դժբաղդացաւ իր հարե-
ւանի աղջկը, որը ամուսնացել էր 10—12 տա-
րեկան հասակում և այդ օրինակից նա չի կա-
րողանում օգտվել, որպէս զի իր աղջկանը նոյն
հասակում չամուսնացնէ: Սրա պատճառը մա-
տաւր այն է, որ նախապաշարված գիւղացին
ամեն մի դժբաղդութիւն բացատրում է ճա-
կատաբար ինչպէս վնասով: «Եթէ մարդուս
ճակատին դրած է ապրել, ուրեմն նա չի մեռ-
նի, ջաղաքարի տակն էլ եթէ դրես. իսկ
եթէ նրան վիճակված է հիւանդանալ, կամ
մեռնել՝ նա չի կարող խուսափել այդ վնասից,
եթէ նոյն իսկ երկաթի պատերով չընկալատես
և եղ ու մեղքով կերակրուի, ատու է գիւղա-
ցին: Նա համոզված է, որ ճակատագիրը ան-

Օրինակ՝ գերմանական «Handels-Archiv»
հրատարակութեան մէջ, որ նուիրված է
գերմանական առևտրի և արդիւնագոր-
ծութեան զարգացման գործին, գերմանա-
կան հիւսիսայիններից մէկը գետնից է մի
հետաքրքիր յօդուած՝ Անդրկովկասի և
Անդրկասպիան երկրի խոշոր արդիւնա-
գործութիւններից մէկի, այն է բամբակա-
գործութեան ներկայ գրութեան մասին:
Փոխելով մանրամասնութիւնները, մենք ա-
ռաջ կը բերենք այն նկատողութիւնները,
որ անուժ է հետազոտողը գործի գրու-
թեան մասին:

Ռուսաստանի գործարանատէրերից շա-
տերը գերադասում են արտասահմանից
բամբակ բերել, քան թէ գնել իրանց երկ-
րի մէջ, որովհետեւ արտասահմանից ապ-
րանքը գալիս է կանոնաւոր կերպով,
համեմատաբար աւելի արագ և ունենա-
լով հաստատ որոշված տեսակներ, կա-
րողանում են գործարանի համար մշտական
պահանջով նւիրել հայթայթել անընդ-
հատ կերպով: Մինչդեռ Անդրկովկասի
բամբակ յաճախ մաքրված է լինում ան-
կատար կերպով, զանազան տեսակի ար-
դիւնքներ խառնված են լինում միասին,

չնչելի է և իր այդ համոզմունքի ճշգրտութիւնն
ապացուցանելու համար գիտէ շատ հէքածներ
ու առաջնեք: Բայց սխալ կը լինի դիւրացու-
այս համոզմունքը համարել անշախտանքների
ամուսնութեան գլխաւոր պատճառը, քանի որ
դա միայն երկրորդական և պայմանական
միջոցն է, իսկ իսկական պատճառը դեր է
կատարում: Իսկ ամենադիւրեւոր և հիմնական
պատճառը տնտեսական պայմանների մէջ պէտք
է որոնել: Ահա թէ ինչպէս:

Մեր գիւղերը՝ համաձայն կնոջ ունեցած մաս-
նակցութեան տնային և դպրոցային աշխատանք-
ների մէջ, կարելի է բաժանել երկու տեսակի:
Առաջինը՝ քաղաքներից հեռու ընկած, կամու-
նաւոր ճանապարհներից զուրկ, խուլ ու խաւար
գիւղերը, որտեղ դեռ չեն հասել քաղաքակրթու-
թեան ալիքները և որտեղ կենսական և նա-
հապետական դրութեան մէջ է. այստեղ կինը
սեփական կամքից դուրս մի արարած է. նա մի
գրաստ է, որը պարտաւոր է ապրել և գործել
այնպէս, ինչպէս ցանկանում է տղամարդը:
Այստեղ կինը ամբողջ օրը մի քանի դարձր չու-
նի. նա առաւօտից մինչև երեկոյ ոտը վրա է.
խմոր է հունցում, հաց է թխում, ջուր է կրում,
կերակուր է պատրաստում, ոչխարն ու կովերն
է կրում, իւր ու պանիր է պատրաստում, ա-
նտուսնների աղբից ավար է դցում, լուացը է
անում, կար ու կարկատանով է զբաղվում. ա-
զատ ժամանակը կաւից թոնի ու զանազան ա-
մաններ է պատրաստում, ոչխարի բրդից թել է
մանում, տղամարդու համար գուլթա ու չուխա-
ցու, կամ ծախելու համար կարկուտ ու խալիչա
է գործում և այլն: Այդ դեռ տան մէջ: Ծանր
դուրս էլ կինը բիշ օգնութիւն չի հասցնում
տղամարդուն. նա տղամարդու հետ միասին հա-
ցարդաբեր հնձում ու կախում է, շաքարներով
բամբակի արուր քաղհանում, բամբակը ժու-
ղովում. այդու ծառայողները հաւաքում,

այնպէս որ գործանատէրը պէտք է բանալ
և նորից բերել ստացված ապրանքը՝ մաք-
րելով, զտելով և որոշ տեսակների բաժա-
նելով նրան: Այդ պատճառով նուրբ ձօթ
պատրաստողները զիմուժ են արտասահ-
ման և Կովկասեան բամբակը գնում է այն
գործարանները, որտեղ շատ մեծ ուշա-
գրութիւն չեն դարձնում թելի բարա-
կութեան և ուրիշ յատկութիւնների
վրա: Հիւսիսային ծանօթանալով գործին,
գտնում է, որ Անդրկովկասեան բամբակա-
գործները շատ քիչ կատարելագործու-
թիւններ են մտցրել այդ շահաւէտ բոյսի
մշակութեան մէջ և ամենախի հոգ չեն
տանում վաճառանոցի համար լաւ ապ-
րանք պատրաստելու մասին:

Դժբախտաբար այն, ինչ որ հիւսիսային
գեղացուկը յայտնել է մեր երկրի
միայն արդիւնագործութեան մի ճիւղի
մասին, վերաբերում է և միւս ճիւղերին:
Ոչ մի տեղ, ոչ մի արդիւնագործական
ծեռնարկութեան մէջ մենք չենք կերպով
չենք ուսումնասիրել, թէ ինչ միջոցներ
պէտք է ձեռք առնել տեղական և հաս-
տատ առաջադիմութեան համար: Մեր
արդիւնագործները պէտք է պարբերաբար
ժողովվեն, քննեն իրանց գործին վերաբե-
րեալ բոլոր խնդիրները, օգնեն միմեանց՝
ձախդ և ընդունեն առ միշտ՝ իրենց զեկա-
վարող սկզբունք, այն ճշմարտութիւնը, որ
գործի առաջադիմութիւնը պահանջում է
համեմատաբար գործունէութիւն բոլոր այն
անձանց կողմից, որոնք զբաղված են յայտ-
նի արդիւնագործութեամբ: Միայն ընդ-
հանուր ոյժով կարելի է արդիւնաբերի
մեծացանակ ապրանք, որ ունենայ յայտնի
արժանաւորութիւններ և կարողանայ գը-
րաւել մեծ գործարանատէրերի ուշադրու-
թիւնը:

Երանցում, հաղորդ քաղաւ և այլն և այլն:
Մի խօսքով, կինը այս գիւղերում մեծապէս նը-
պաստում է տղամարդուն ընտանիքը կերակու-
րու և խնամելու գործում: Նա իր պարանոցի վրա
է առնում ընտանեկան լուծի մի ծայրը: Կինը
այստեղ տղամարդու համար թէ և ու թի-
կունք է հանդիսանում, տան ամբողջին
սիրելիքի մէկն է դառնում: Վնասն ունեն
քանդակ, ասում են գիւղացիք: Սրա հետ միա-
սին կին մարդու պահանջները այս գիւղերում
չափազանց համեստ են. մի ձեռք չոր, մի եր-
կու հատ զարէ բոբին (ցորենը ունենորեն են
ուտում, այն էլ հացի էման տարին): Օրական
երկու անգամ թանկեղաւ, երբեմն մի աման
մածուն և աղբիւրի սառը ջուրը—ահա նրանց
սովորական ապրուստը: Ուտաման հաքները,
երկու ձեռք չոր ունենալը, իւրաքանչեւ կերակու-
րու գործածելը չափաւորութիւն է համարվում, ո-
րովհետեւ չորը հագնում են միայն մերկութիւնը
ծածկելու և ցրտից ու արեւից պաշտպանելու
համար, իսկ կերակուրն ուտում են դատարկ
ստամոքսը լցնելու, քաղցածութիւնը կտորելու
համար. չէ որ այդ նպատակներին կարելի է
հասնել նաեւ մի ձեռք չորով ու թանկեղաւով:

Ինչպէս տեսանք, այս գիւղերում կին մար-
դու աշխատութիւնը մեծ է, իսկ պահանջները
չափաւոր. հետեւապէս նա այստեղ մի ա-
ւելորդ և անպէտք առարկայ չի կարող համար-
վել, այլ ընդհակառակը՝ այստեղ նա մի շատ
ցանկալի բան է, որպէս օրինակ, ուրիշ կողմից
աշխատաւոր եղը կամ ձին (մեր նպատակից
դուրս է խօսել կնոջ մայրական պարտականու-
թիւնների մասին): Ահա այս է պատճառը, որ
նահապետական գիւղերում աղկալ ծնողները
բոլորովին չեն շտապում իրանց աղկալ շուտ
տանից դուրս անել, այլ ընդհակառակը՝ աշխա-
տում են ոչ մարդու տալ և այդ ժամանակ էլ
փեսացուի ծնողներից վերցնում են մի որոշ

ՆԵՐՔԵԱՐԹԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՀԵՍՏԱՆ ԹԱՆԳՈՒԹԻՒՆ ԵՐԵՒԱՆԻՄ

Սրան, հոկտեմբերի 27-ին

Յուսահատ դրութիւն է տիրում: Այսօր ցորե-
նի խաղաքը վաճառվեց 40 ռուբլով, իսկ թխած
հացը մի շաքարից աւելի է, որ միմեանց ձեռ-
բից են խլում: Մի քանի հացավաճառներ բո-
լորովին դադարեցրել են գործը, իսկ մնացեալ-
ները թէ և թխում են, բայց Աստուած հաց հա-
մարի հարկաւոր է բան ու գործ թողնել, ժա-
մբով սպասել, որպէս զի կարելի լինի մի քա-
նի գրվաքայ կիսափ, խմոր հաց ձեռք գցել:
Շատ ընտանիքներ ամբողջ օրով սոված են մը-
նում, մանաւանդ չքաւորներն ու թուրքերը, ո-
րոնք տանու հաց բոլորովին չեն ունենում: Որ
հացավաճառի խանութի մօտով ուղում էք ան-
ցէք, խմբված են անապին թւով հաց խնդրողներ՝
խնդիր, աղաչանք... բայց ի դուր, կամակոր
հացավաճառն ուշադրութիւն էլ չէ ուղում դարձ-
նել նրանց վրա. անցնում են ժամերը, բայց
քաղցած երեխաների հայրը դեռ հերթի է սպա-
սում: Մի խօսքով արեւմտաւորը կամ բանորրը՝
կամ պիտի սոված մնայ և կամ պիտի աշխա-
տանքից զրկվի:

Այս հանգամանքը ծածուկ չէ մեր ներկայ ծա-
յաւորներից: Մի քանի ճայնաւորներ այսօր փո-
ղոց դուրս եկան և դիտում էին հացավաճառնե-
րի այսօրինակ վարմունքը, իսկ այսօր մի խումբ
ճայնաւորներ մասնաւոր ժողով ունեցան, որտեղ
որոշեցին դիմել նահանգապետին՝ խնդրելով նշա-
նակել արտակարգ ժողով՝ յատկապէս հացի
տակաւոր և ձեռք առնելիք միջոցների մասին
խորհրդակցելու համար: Այդ մասնաւոր ժողո-
վում մի քանի ճայնաւորներ ներկայացրին հե-
տաքերը հաշիւ՝ հացի վերաբերմամբ: Սրանց,
որ եթէ հացը վաճառվի պէմանակ տակաւայով,
այն է՝ 32 կոպէկով լիտրը, դարձեալ ծախողը
վնաս չի անի, իսկ 34 կոպէկով ծախելով, ինչ-
պէս արդէն որոշված է նոյեմբեր ամսի համար՝
օգուտ էլ կանի, ապա ինչու հացավաճառները
այդպէս յամառ չարունակում են զբառա-բասրը,

գումար իրանց տուած աշխատաւոր ձեռքերի
փոխարէն: Որքան աղկալայ հայրն է ուղում իր
աղկալան ուշ ամուսնացնել, նոյնքան էլ տղայի
հայրն է աշխատում իր որդուն շուտ ամուսնա-
ցնել՝ ցանկալով տան աշխատաւորների թիւը ա-
ւելցանել: Եւ դրա հետեւանքը այն է լինում, որ
յաճախ 18—20 տարեկան աղկալան ամուսնա-
ցնում են 10—12 տարեկան երեխայի հետ: Այդ-
պիսի մի դէպք է, որ հարկէ ոչ առաջինը, տեղի
ուրեցաւ նորերս Կ. գիւղում. 12 տարեկան մի
երեխայ ամուսնացաւ 18 տարեկան աղկալայ
հետ: Պակկելու ժամանակ խեղճ երեխայի աչ-
քերը դարմանք և երկիւղ էին արտայայտում և
պարզ ցոյց էին տալիս, որ երեխան բոլորովին
չի հասկանում իր դրութիւնը: Հետաքրքրել էր
տեսնել, թէ ինչպէս հարսանիքի օրը «Երեխայ
թագաւորը» գլուխը ազատելով իրանց տանը
տիրող ուրախական դալմազայից, հարեանի ե-
րեխաների հետ վէզ էր խաղում... Նոյն Կ. գիւ-
ղում դարձեալ նորերս մի տարօրինակ դէպք
պատահեց. գիւղի միջից անցնող գետակում եր-
կու հոգի միմեանց խեղդում էին. նրանցից մի-
նը 22—25 տարեկան կին էր, իսկ միւսը
16—17 տարեկան մի տղայ: Այդ տարօրինակ
երեւոյթը մեզ հետաքրքրեց և անհ ինչ խնայանք:
Ջրի մէջ կուտղները ամուսններ էին: Սրանից 3—4
տարի առաջ նրանց ամուսնացրել են: Անշախտա-
ստիւն սեռական զգացմունքների մասին գաղա-
փար չի ունենում և հասունացած հարսնացուն
ստիպված է լինում երկար ժամանակ զսպել իր
մէջ սեռական պահանջները. բայց վերջապէս ան-
կարող լինելով այն ևս շարունակել այդ կացու-
թիւնը, մի քանի շաքար առաջ հարցրել փախ-
չում է հօրանց տուն... Աղկալ-հարսի այդ վար-
մունքը մի չը տեսնված անգագաւորութիւն
է համարվում: Վերջիցեւ հարցը մի օր գա-
լիս է գետից ջուր վերցնելու. նրա ամուսինը
հենց որ նկատում է կնոջը, իսկոյն վազում է

Ա. Շահապարեան

ՔԱՀԱՆՈՒԹՅԱՆ, 31 հոկտեմբերի: Նույն ամսու-
նաները երեկոյեան Բէյրութի կը գան և կու-

դերովն «Հոնգոնգ»-ը նաև, որը առաջ-
տեսն դուրս կը գալ ծովը:

ԽՐԻՍՏԻԱՆԻՍՏ, 31 հոկտեմբերի: Ստորինգը
վճիռ կայացրեց՝ մոլորակը դուրս-նորվեգիան
դուրս, առանց որ և է միտնեման նշանի Շվե-
դիայի հետ:

ՄԱԿՐԻԻ, 31 հոկտեմբերի: Դեռ ևս յայտնի
չէ, թէ Վիլհելմ կայսրը կիջնի Սպանիայում թէ ոչ:
Մի լրագիր խորհուրդ է տալիս՝ կայսրին միջ-
նորդ դատաւոր ընտրել այն դէպքում, եթէ խա-
ղազուկեան յանձնաժողովը մէջ համաձայնու-
թիւն չը կայանար:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1 նոյեմբերի: Ներքին գործերի
միջնորդը որոշեց՝ դադարեցնել «Народъ» լրագրի
հատուկ վաճառելը և դադարեցնել «Донская Рѣка»
լրագրի հրատարակութիւնը՝ 8 ամսով:

ՊԱՐԻՋ, 1 նոյեմբերի: Դրեյֆուսի նամակի
պատճառով՝ որի մէջ ասված է, թէ որովհետեւ
անկարելի է վերադառնալ իւր ձեռք բերել, ուս-
տի ինքը վճռեց այլ ևս ոչ ոքի նամակ չը գրել:
Եւ որ ինքը մեռնում է և Ֆրանսիայի մեծահո-
գութեանն է թողնում իր բարի անունն վե-
րականդումը: — Դրեյֆուսի ինքնորոշել իր
աժուտուն դատարանի վճիռը վերադառնալ իւր
մասին: Բայց որովհետեւ այդ պահանջը մերժվեց,
այդ պատճառով Դրեյֆուսի գերդաստանի փա-
տարանները վճռեցին մի խնդրելով դիմել վճռա-
ջինջ ատենախն, որպէս զի անյայտ լինելու
դի դատարանի որոշումը հաղորդել Դրեյֆուսին:

ԲԵՐԼԻՆ, 1 նոյեմբերի: Գերմանական կա-
սերական զոյգը վերադարձաւ և երեկոյան
գնաց «Հոնգոնգ»-ը նաև, որը ճանապարհ
ընկաւ: Վերադարձին առաջին կայարանը կը
լինի Ռոզնոս, այնուհետեւ «Հոնգոնգ»-ը կը
մնայ Մալտայում, որպէս զի քարածխի պաշար
վերջնի:

ՊԱՐԻՋ, 1 նոյեմբերի: Ֆրանսիական կառա-
վարութիւնը մերժեց Անգլիայի առաջարկութիւ-
նը՝ Մարշալի վերադարձը դիւրացնելու համար:
Մարշալին հրաման է ուղարկած վերադառնալ
Հաբսբուրգի վրայով Զիւրիխ:

ՆԻՒԵՐՈՒՔ, 1 նոյեմբերի: Մի մեծ բանկէտ
կայացաւ ի պատիւ գնեւրալ Մայլի, որը՝ որ-
պէս պատասխան իր կենացին, բարձրագոյն հա-
ւանութեան աղաղակներով մէջ, յայտնեց, որ
պատերազմի չորսին Միացեալ-Նահանգների
համար առիթ եղաւ ապացուցանելու իր ունե-
ցած կապը մայր-երկրի հետ, և մասնագոյն ա-
րաւ Վաշինգտոն կայսրութեան ահագին արժա-
նաւորութիւնը և զօրեղ աշակերտութիւնը Ամերի-
կայի պրինցիպներէն և իրաւունքը պաշտպանու-
թեան գործունէ: Բանկէտի նախագահը ևս մատ-
նացոյց եղաւ Անգլիայի և Ամերիկայի միջև ե-
ղած սերտ կապի վրա:

ԵԱԼՏԱ, 1 նոյեմբերի: Մեր դեսպան Զինո-
վիւնով Նալոյայի ուղևորվեց Կ. Պոլս:

ՊԱՐԻՋ, 2 նոյեմբերի: «Հաւասի» գործակա-
լութիւնը՝ Կոլմարից մի հեռագիր է ստացել
որ ստորագրված է «Էլյը», հեռագրի մէջ հաղորդ-
վում է կապիտան Դրեյֆուսի մահվան մասին:
«Հաւասի» գործակալութիւնը՝ նկատում է, որ
գեռ ևս չէ զարգացել ստուգել այդ լուրը, և որ
վերջին պաշտօնական տեղեկութիւնները Դրեյ-
ֆուսի մասին, ընդհակառակը, հանգստացնող
են, և աւելացնում է, թէ «Գործակալութեան»
Կոլմարի թղթակցը Վէյլ չէ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Հոկտեմբերի 30-ին

Լոնգոնգի վրա 10 ֆունտ արծէ	93	բ. 70	կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ	45	»	57 1/2
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ	37	»	05
Պոլսի փոխարէն	—	»	—
Մարսայի փոխարէն	—	»	—
Բարսելոնի փոխարէն	—	»	—
4 1/2 փոխարէն փոխառութեան	100	»	—
3 1/2 փոխարէն փոխառութեան	96 1/2	»	—
4 1/2 փոխարէն փոխառութեան	100	»	—
Ներքին 5 1/2 փոխարէն փոխառութեան	296	»	—
Նոյնի փոխարէն	258	»	—
5 1/2 փոխարէն փոխառութեան	218 1/2	»	—
5 1/2 փոխարէն փոխառութեան	—	»	—
Մոսկուի փոխարէն	100 1/2	»	—
Օդէսայի փոխարէն	99 1/2	»	—
Թիֆլիսի փոխարէն	99 1/2	»	—
Թիֆլիսի փոխարէն 6 1/2	—	»	—
Նոյնի փոխարէն 5 1/2	100	»	—
Փոլսի փոխարէն 6 1/2	101	»	—
Նոյնի փոխարէն 5 1/2	100	»	—

ԽՐԱԿՐՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՅՏՆՈՒՄ Է

ԹԱՐԻՋ, 2. Ձեր տուած հասցեով «Մշակ» ու-
ղարկվում է, բաժանորդագրին էլ ստացված է:
ԽԱՐԿՈՎ, Ս. Բ. Ս. Ներքինի կրեյդիտ ու-
ղարկել յօդուածի վերջը, այլապէս անկարող ենք
տպագրել:

ԹԱՐԻՋ, Ս. Բ. Ձեր ինքնորոշ կատարել չենք
կարող:

ԽՐԱԿՐՈՒՄ՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատար.՝ ԱՐԹՐՈՒՆԻՈՒ ԺԱՌԱՆԳՆԵՐ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆԿՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱՌՈՒՂԻ

Մ ա ռ զ ա տ ա ռ № 1 գնացքը դուրս է գալիս ՌԱ-
ԳՈՒԻՅ գէպը ԹԻՖԼԻՍ ցերեկով 4 ժամին և 15 րոպէին:
Թ Ե Ֆ Լ Ե Ս է հասնում առաւօտեան 8 ժամ 38 րոպէին:
Դուրս է գնում ԹԻՖԼԻՍԻՑ գէպը ՌԱԹՈՒՄ՝ առաւօ-
տեան 9 ժամ և 20 րոպէին. Բ ա թ ու ժ է հասնում
երեկոյան 8 ժամ և 52 րոպէին:

Մ ա ռ զ ա տ ա ռ № 3 գնացքը դուրս է գալիս ՌԱ-
ԳՈՒԻՅ գէպը ԹԻՖԼԻՍ՝ երեկոյան 10 ժամ 50 րոպէին:
Թ Ե Ֆ Լ Ե Ս է հասնում երեկոյան 5 ժամ և 9 րո-
պէին: Դուրս է գնում ԹԻՖԼԻՍԻՑ գէպը ՌԱԹՈՒՄ՝ ե-
րեկոյան 6 ժամ 10 րոպէին. Բ ա թ ու ժ է հասնում
առաւօտեան 7 ժամին:

Մ ա ռ զ ա տ ա ռ № 2 գնացքը դուրս է գալիս ՌԱ-
ԹՈՒՄԻՑ գէպը ԹԻՖԼԻՍ՝ առաւօտեան 8 ժամ 30 րո-
պէին. Թ Ե Ֆ Լ Ե Ս է հասնում երեկոյան 8 ժամ 30
րոպէին: ԹԻՖԼԻՍԻՑ գէպը ՌԱԳՈՒՄ է դուրս գալիս՝
երեկոյան 9 ժամ 15 րոպէին. Բ ա զ ու է հասնում
ցերեկով 12 ժամ 59 րոպէին:

Մարդատար № 4 գնացքը դուրս է գալիս ՌԱԹՈՒ-
ՄԻՑ գէպը ԹԻՖԼԻՍ երեկոյան 8 ժամ 40 րոպէին:
Թ Ե Ֆ Լ Ե Ս է հասնում առաւօտեան 9 ժամ 55 րոպէին:
ԹԻՖԼԻՍԻՑ գէպը ՌԱԳՈՒՄ է դուրս գալիս առաւօտեան
11 ժամ 20 րոպէին. Բ ա զ ու է հասնում առաւօտեան
5 ժամ 42 րոպէին:

ԲԺ. Ի. Գ. ԲԵԿՈՒՐԵԿՈՎ

ՏԵՂԱՓՈՒՎԵՑ Գործընկերայա փողոց, տուն
Ն. Ի. Արջիվանիէի, № 11 (Ալեքսանդրեան այ-
գու դիմաց): 2—3

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀԻՒՆԻՄԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԻՅԱՆԻ

(Կուկիա, Վորոնոյի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի
կիրակի օրերէր:

Ա. Ռ. Ա. Ռ. Ս. Ն. Ե. Բ. Բ.

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԻՅԱՆ—11—12 ժ. վրարու-
ծութեան, վնասական (սիֆիլիս) և միգրատ. հ. Կ. Մ. Զիվովսկի—9—10 ժ. աչքի, ներքին
և նեարդալի հ.

Զ. Ի. ԲԱՐԱՆԱՍԵԱՆ—11—12 ժ. կանայց
հիւանդ.

Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻԶ—12—1 ժ. ականջի,
կոկորդի, քրթի և կրծքի հ.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1 1/2 ժ. ներքին և
երեկոյան հ.

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՈ—1 1/4—2 1/4 ժ. ներքին և մի-
ասեական հ.

ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԼ՝

Վ. Մ. ՄԱԼԻՎԻԱՆ—5—6 ժ. ներքին և երե-
կոյան հ.

Ա. Ն. ՇԱԿՈՎՍԿԻ—6—7 ժ. նեարդալի (ե-
րկտորաբուժութիւն), վնասական և մերթի հ.

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԻՅԱՆ—6 1/2—7 ժ.

Տ. Ի. ԲՈՒԿԵՆԿՈ Նիւնդանդուր ընկերական
և խորացուցական հետազոտութիւններ է ա-
նում մէկի, խիլի, արեան, կաթի և այլն:

Վճար 50 կ. քաւարները ձրի: Համախորհրդի
(կոմիտէի) և օպերացիայի համար առանձին:
Հիւանդանոցի վերադառնալ:

45—150 ԹՃԿԱԿԵԱ ՆԱԽԱՍԱՐԻՅԱՆ

Մամուլի տակն է և շուտով լոյս
կը տեսնի

ՀԱՅՈՑ ՆՈՐԱԳՈՅՆ

բանաստեղծներ

(Կրեւական յօդուած)
Ա. ԳՐԻՑԻՅԻ
Հեղինակութիւն՝ ՌՈՒԲԵՆ ԲԵՐԵՆԵԱՆԻ
2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱ-
ՐԱՆՈՑՈՒՄ

ժ ա խ լ զ ու ժ է ի ն՝ Բ. Կ.

1) Լ. ՍԱՐԳՍԵԱՆՑԻ՝ «Այց Թիւրքաց Հայ-
աստանին» (սակաւածիւ) . . . — 60

2) Լ. ՍԱՐԳՍԵԱՆՑԻ՝ «Ժողովրդի կրթու-
թեան գործը մեղադրում» . . . — 20

3) Զ. Ս. ՄԻԼԻ՝ «Ապառնութեան մասին» 1 20

4) Ս. ԱՆԻՏԻՖԵԱՆՑԻ՝ «Իրանիայի դատը» — 80

5) ՍԱՐԳՍԵԱՆՑԻ՝ «Ազգայնացի բար-
բառը» 2 —

2—12

Լուսանկար Տէր-Ղևոնդեանի մօտ վաճառվում են
ԱՆԿՐԵԱՍ ԵՐԺՐՈՒՆՈՒ
ՄԵՆԱԻՐ և ՓՈՔՐԱԿԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐԸ, որ
արժեն 1 ր. 40 և 20 կոպէկ: Դիմել՝ Թիֆլիս,
фотографу Теръ-Гевондяну. 8—15

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԸՆ-
ԿԵՐՈՒԹԵԱՆ վարչութիւնը յայտնում է,
որ ԲԱԳՈՒԻ ԱՆԿՈՒՄՆԵՐԸ իրանց հասանելի
գրքերը կարող են ստանալ աշխատակից ան-
դամ Աստուածատուր Վաչեանից: 1—5

Ամերիկացի հաշուաւոր գնեւրալ Լ. Ս. Վաչե-
անի գործերից

„Բ Ե Ն - Հ Ո Ւ Բ“

Պատմական վէպը անգլիերէն ընագրից հայե-
րէնի թարգմանած լինելով, ցանկանում եմ հրա-
տարակել: Փնտռում եմ մի բարերար, որ տը-
պագրութեան ծախսը ստանձնէ, արդիւնքը հայ
որբերի յատկացնելու պայմանով. պատրաստ եմ
այդ թարգմանութիւնը վաճառելու: Դիմել հե-
տեալ հասցեով՝ Սարգստ (Պարսկաստան), Միչ-
րան Պաղտատարեան, Վալասար գիւղը: 1—5

Ա. Զ. Գ.

Խարբերի Բաղմաշէն գիւղէն, 35 տարեկան
Յակոբ Ս. Մալխասեան անուն անձը, կարճա-
հասակ, թխազոյն, տասը տարի է ի վեր անյայ-
տացած է: Այս անձն 1887-ին Պաթում գաղ-
թած է, տարի մը միայն իր տունը նամակ գը-
րելուց յետոյ՝ Պաթումէն ելած ու ալ լուած է: Ինքը
Կերէ քաղաքին մէջ ըլլալ կը կարծուի: Դիւ-
ցոյց թող հաճին հետեալ հասցէի լուր տալ՝
AMERIKKA, Sahak Malkasian Hood Rubber
Co. EAST WATERTONEN Mass, U. S. A. 1—3

ԲԺՅԱՊԵՏԵ.Ի.ՓՐԱՆՅՈՒՄ

մասնագէտ կոկորդի, քրթի և ականջի հիւանդու-
թիւնները:
Ընդունում է 5—7 ժամը երեկոյան. Վերամի-
նովկայա փողոց, տուն № 4, Դուժայի հանդէպ:
(Ե. Զ. Ո.) 25—30

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԵՋ, ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ԵՒ ՊԱՆՍԻՈՆ

Ս. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

Ընդունվում են երկու սեռի երեխաներ և պատրաստվում գիմնազիա, բնական և այլ
պարոններ մտնելու համար՝ БАРВ, полиц. ул. д. Кирѣва. (Ե. Զ.) 9—10

8—11

РАЗДАЮТСЯ

ДАРОМЪ ПОРТРЕТЫ

писанные карандашомъ-верескломъ

Чтобы распространить въ Россіи свои прелестные портреты, писанные
Карандашомъ-Верескломъ. АРТИСТИЧЕСКОЕ ОБЩЕСТВО ПОРТРЕТОВЪ въ
Парижѣ СОВЕРШЕННО БЕСПЛАТНО напишетъ всякому читателю или подписчику
нашей газеты портретъ Карандашомъ-Верескломъ большой цѣнности.
Для того это объявленіе должно быть отрезано и прислано вмѣстѣ съ Вашемо
фотографіею, по которой Вашъ портретъ долженъ быть написанъ. въ опре-
дѣленный 25-дневный срокъ, считая съ настоящаго числа журнала, и ежели лицо
предложитъ свою готовность рекомендовать наше Общество между своими
родственниками и знакомыми. Просимъ писать четко Вашу фамилію и адресъ
на списокъ фотографіи и прислать ее черезъ почту подъ слѣдующимъ адресомъ :
Mons TANQUERREY, Directeur de la SOCIÉTÉ ARTISTIQUE DE PORTRAITS, 9, rue
de St-Petersbourg, Paris (France) — Парижъ (Франція). — Ваша фотографія
будетъ Вамъ возвращена безъ поврежденія вмѣстѣ съ большимъ портретомъ,
какъ только послѣдній будетъ готовъ.

Ընկերութիւն

Բրոկսեր Ընկ.

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԱՐՓԻՄԵՐԻԱ „ՇԻՊՐ“

ՀՈՏԵԼՆ ԶՐԵՐ • ՍԱՊՈՆ • ՊՈՒԿԻՐԱ

Հոտաւէտ ջուր „Միմոզա“, „Ռոզոկո“,
Հոտաւէտ ջուր „Վեր. Էսս. Վիլլետ“,
Հոտաւէտ ջուր „Oeillet-Royal“:

Հոտաւէտ ջուր „Սիրիւր ինձ“:

(ամս. 1) 5—6

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-іe

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԵԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԵ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԵԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբա-
թը մի անգամ, սկսած յունվարի 25/6-ի չորեքշաբթից:

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսել, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն և Պոլս: Մեկնում է Բաթու-
մից՝ չորեքշաբթի, 11/23 նոյեմբերի ԱՆԱՏՈՒՆ չորեքշաբթի, հաւաքեալ ԲԻՆԵԿԻ: Եւ այսպէս շաբա-
տակարար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին հայտնի յետոյ:

Բաթումից Պարսկ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից
պակաս գինով:

Այսպէս ընկերութիւն և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար
թող քարհաճեն դիմել ընկերութեան գործակալներին՝
ԲԱԹՈՒՄԻՍՏ—պ. Վիկտոր Գլինսոն, Նարէթիմայա: ԹԻՖԼԻՍԻՍՏ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդա-
նեանին, Սիմիլի փող. Նախկին Արքեպիսկոպոս ԲԱԳՈՒՄ—պ. Ս. Իրկարեանին, Կոլիւբեա-
կանայա հրապարակ: ՆՈՎՈՐՈՍԻՑԿԱ—պ. Միլիտար Հերշեյնորդին: (Ե. Զ. Զ.) 13—20